

UMHVERFISSTOFNUN

Ferðamannasvæði á forsendum náttúrunnar

*Ársfundur Umhverfisstofnunar og náttúruverndarnefnda
sveitafélaga*

Jón Björnsson

Yellowstone

- Upphafsstofnun þjóðgarða, oft án eiginlegra stefnu og leiða
- Tíðir árekstrar við önnur not
- Lagasetning nauðsynleg

Yellowstone

- Ferðamenn urðu alsráðandi
- Hröð og handahófskennd uppbygging
- Álag á verndarsvæði leiddi til hnignunar
- Verndargildi óljós og nauðsynlegt að finna verkfæri til stjórnunar og varðveislu

Verkfæri Yellowstone

- Lög og reglur
- Skilvirk verndaráætlun (raunhæf stefna og aðgerðir til langs tíma)
- Uppbygging innviða sem studdu við vernd svæðisins
- Verkfæri sem eru í fullu gildi enn þann dag í dag

Verndarsvæði hérlendis

- Margir fegurstu staðir íslensku þjóðarinnar hafa þegar verið friðlýstir. Með friðlýsingu viljum við vernda ákveðna þætti umræddra svæða, yfirleitt náttúrufar, lífríki, landslag, jarðminjar, menningu o.s.frv.

Verndarsvæði hérlendis

- Ástæða friðlýsinga er vernd umræddra verðmæta til næstu ára og alda, núverandi sem komandi kynslóðum til upplifunar og gagns

Verndarsvæði héraendis

- Verndarsvæði hafa ákveðna sérstöðu sem þykir vert að heimsækja og skoða
- Gestum fjölgar sífelld og ef ekkert er að gert hnignar svæðum
- Sérstaða þeirra breytist og þau gildi sem kölluðu á vernd minna og hverfa í verstu tilvikum, upphafsástæða verndunar er ekki lengur til staðar
- Þannig getur vernd hreinlega leitt til hnignunar svæða ef ekki er haldið rétt á spöðunum

Fjölgun og álag vegna ferðamanna

- Gríðarleg fjölgun ferðamanna hefur verið hin síðari ár og stefnir í áframhaldandi aukningu með tilheyrandi álagi á náttúru landsins, sjálfa söluvöruna
- Mörg verndarsvæði eru máttlítil gagnvart þessu nýja álagi og reglur halda illa

Álag af völdum ferðamanna

- Óhjákvæmileg hegðun ferðamanna
- Ólögleg hegðun ferðamanna
- Kærulausir ferðamenn
- Óundirbúnir ferðamenn
- Óvanir ferðamenn
- Selfi ferðamenn (séríslenskir?)

Óhjákvæmileg hegðun

- Algengustu hópar ferðamanna
- Undirbúnir (vita hvað þeir vilja sjá)
- Fylgja reglum, eru passasamir og virða náttúruna
- Hinsvegar er fjöldi þeirra slíkur að svæði láta oft undan
- *Lausn: Fyrst og fremst með uppbyggingu innviða til að mæta álaginu*

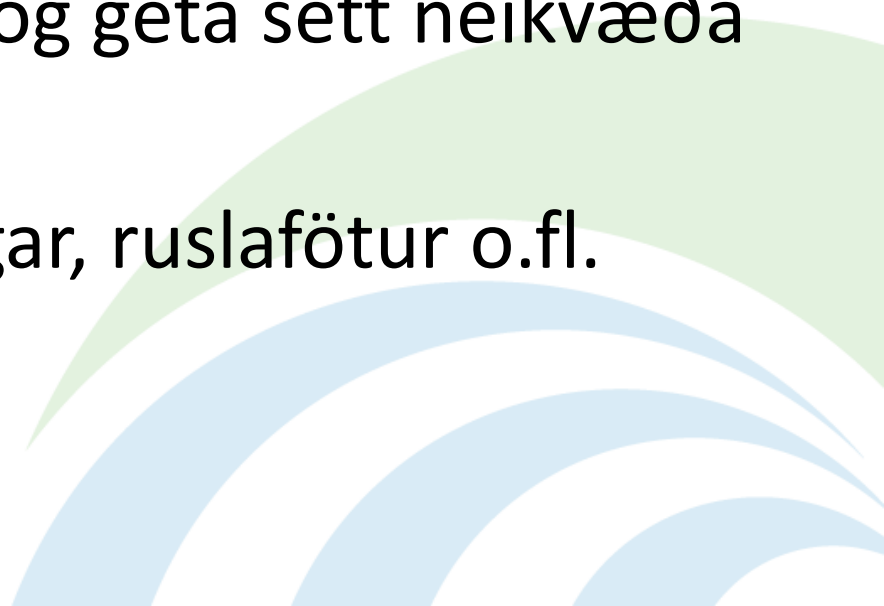

Ólögleg hegðun

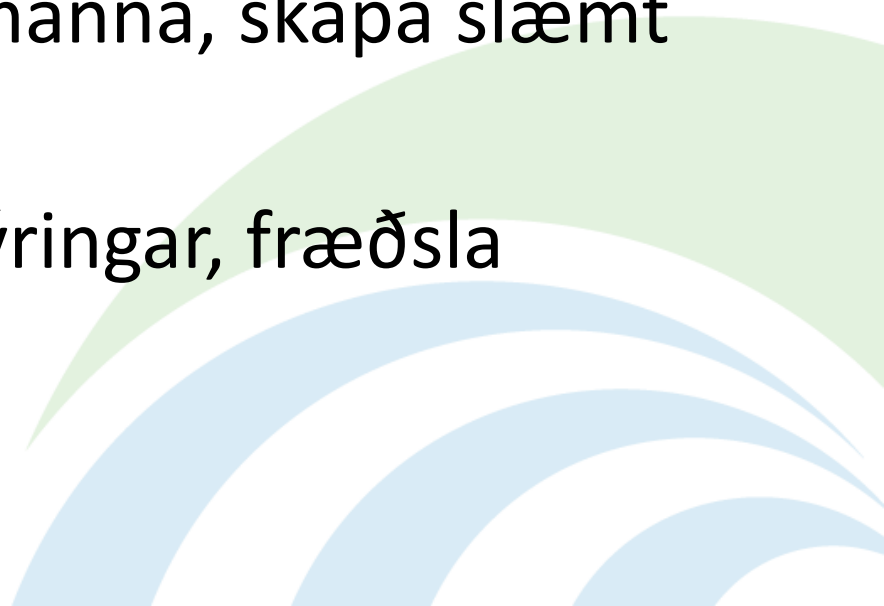

- Þetta eru oft fámennir hópar en geta skilið mikil ummerki eftir sig
- Hlýða illa eða ekki tilmælum né fara ekki eftir reglum
- Dæmi, utanvegarakstur, klettakrotara, fara inná lokuð svæði o.s.frv.
- Oftast eru brot þeirra vegna kjánaskapar eða þekkingarleysis
- *Lausn: Aukið eftirlit og fræðsla*

Kærulaus hegðun

- Kærulausir ferðamenn eru sem betur fer síminnkandi hópur.
  - Kasta sígarettustubbum frá sér, henda rusli á víðavang o.s.frv.
  - Frekar hvímeið hegðun og geta sett neikvæða upplifun á suma staði.
  - Lausn: Skilti og ábendingar, ruslafötur o.fl.
-

Óvanir og óundirbúnir

- Óvanir, lítt vanir ferðalögum
  - Óundirbúnir ferðamenn eru yfirleitt vanir að ferðast en ekki búnir undir þær aðstæður sem eru á mörgum svæðum
  - Reyna á þolgæði heimamanna, skapa slæmt umtal o.s.frv.
  - Lausn: Betri reglur og stýringar, fræðsla
-

Selfi

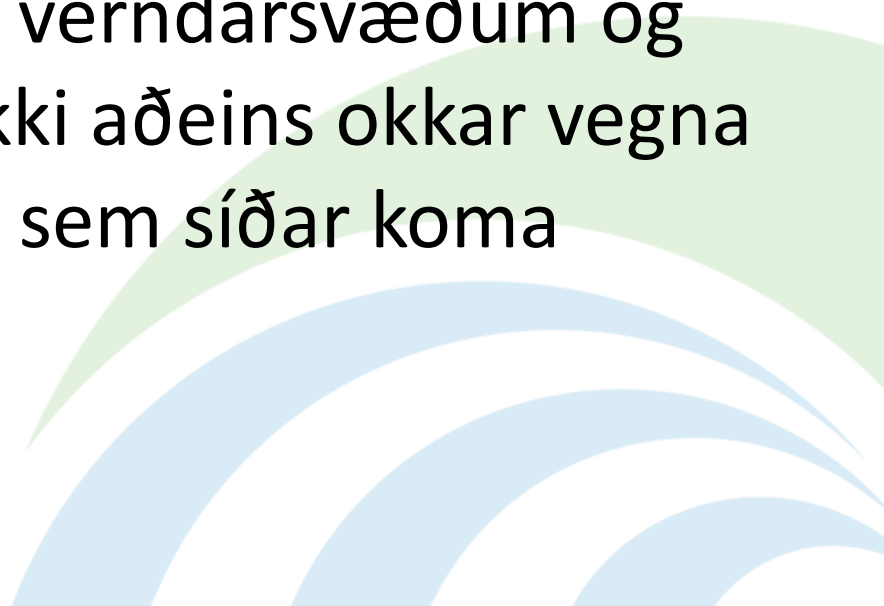
- Fara hratt yfir og safna myndum af sjálfum sér við ýmsar aðstæður eða frá sjónarhornum sem fáir nýta
- Klifra í klettum, fara út á mosagróíð land, sitja fram á ystu nöf til þess að ná sem bestri mynd
- Prílararnir skylja oft eftir sig talsverða slóð eða jafnvel tjón á náttúruminum
- Lausn: Selfi staðir, þ.e. staði með sjónarhornum sem freista umræddra ferðamanna

Leiðir til að draga úr og stýra álagi

- Lög og reglur
- Opinber stefna
- Verndaráætlanir, skipulag og framtíðarsýn
- Uppbygging innviða
- Fræðsla, upplýsingar, merkingar og skilti
- Eftirlit
- Rannsóknir

Söluvaran

- Áherslu þarf að leggja á að friðlýst svæði haldi gildum sínum
  - Það er dapurlegt ef verndarsvæði missa gildi sín vegna fjárskorts
  - Taka þarf skorstöðu með verndarsvæðum og tryggja framtíð þeirra, ekki aðeins okkar vegna heldur og ekki síst þeirra sem síðar koma
-

Það er pláss fyrir alla!

- Á forsendum þjóðarinnar
- Á forsendum náttúrunnar
- Á forsendum framtíðarinnar

